

posicions que n'emanen, i encapçalada amb aqueix títol. Notícies facilitades per JGiner i March.

Del cat. ant. i especialment en l'ús valencià es manllevà essencialment el cast. *lonja*, on el mot no es documenta fins a 1445, i hi mostrà sempre molta menys vitalitat: avui ja no s'usa en castellà gaire més que referint-se a les Terres catalanes i Aragó. Des d'antic apareix allí concretat a llotges comercials i centres de mercaders; pogué haver-hi ja algun ús molt limitat imitat directament de França (en la variant *loja*, que és la que s'ha mantingut en portuguès i gallec), però fou de seguida enterrat per l'entrada del mot català. La introducció de la *n* la denuncia també com a catalanisme. Veg. detalls en el DCEC/DECH s. v. A Aragó sí que té algun arrelament propi: i no sols a les ciutats, perquè en el poble d'Oz (Vall de Tena) m'explicaven que «la Cueva de las Golondrinas parece que hace como una *lónja*» ('porxo'), 1966.

El sentit de 'casa de contractació comercial' és una innovació estrictament catalana, i no sols això acaba de demostrar la procedència cat. del mot cast., que només té aquest sentit, sinó que hem de considerar provat que fou també des de la nostra llengua que aquesta acc. va propagar-se poc o molt a França i a Itàlia. En francès en aquest sentit és cosa dels Ss. XVII-XVIII: Littré, §§ 8, 15. Sens dubte a Itàlia hi prengué força arrelament des d'antic, però no es troba en aquesta acc. fins a un text de c. l'a. 1400, i justament aquest text ho fa parlant de la ciutat de Barcelona (veg. la cita en Terlingen, *Los Italianismos en Esp. basta el S. XVIII*, pp. 134, 273-5). Altrament *loggia* en italià en les altres accs. ha tingut molta més importància, i amb brillants aplicacions arquitectòniques; però és absurd dir, com fa *AlcM*, que el català *llojta/llojja* sigui pres de l'italià.

En realitat és en francès on es troba la font de totes les llengües romàniques: tant l'it. *loggia*, com el nostre mot i l'oc. *lojja*, foren manlleus del francès, per més que hi prenguessin tanta carn pròpia com en català i en italià. Perquè l'oc. *lojja* també és un manlleu de la llengua d'oïl, tot i que ja s'hi documenta en el S. XIII: «alberga tot entorn / de traps, de *lojas* e de tendas» en *Flamenca* (v. 7205: *traps* són també una mena de 'tendes de campanya', com els dos mots següents), car per més antic que hi sigui, el canvi del diftong *au* en *o* és allà un cridaner senyal d'estrangeria.

Només en francès, en efecte, és germanisme directe, com ho mostra també el canvi de *ɔ* en *i* que en un mot de data tan tardana com un germanisme, no s'hauria pogut produir enlloc més que en el Nord de França. Allà el significat més antic sembla haver estat 'glorieta de fullatge', acc. que té també en l'al. mod. *laube*, i el mateix Kluge l'admet com a primitiva en *ARom.* VI, 306-7: llavors seria, com se sol admetre, un derivat de *laub* 'fulla'.

Realment als lingüistes que no ens hem especialitzat en germanística, i ens recordem que en l'alemany clàssic aquest mot té també el sentit de 'fullatge, fronda' («Kennst du das Land wo die Zitronen blühen? / Im

dunkeln *Laub* die Goldorangen glühen / ---»), ens costaria de creure que no hi hagi relació etimològica d'això amb el *LAUBJA* francic, que volia dir, judicant pel francès, 'glorieta de fullatge'. Per altra part també són antigues, en alt-alemany i en francès, les accs. 'galeria per alt d'una casa', 'sostre protector', de les quals dedueix Kluge, en el seu dicc. etimològic, que el mot pertanyeria a una altra arrel germànica, la del gòt. *luftus* 'aire', esc. ant. *lopt* 'pis elevat', angl. *loft* 'cims, llocs sublims'. ¿Se sumarien potser en germànic dos homònims de significat no massa diferent?

Sens dubte el mot va passar des de l'ostrogot a l'it. dial. *lobia*, *lubbione* (notem que aquí, com a germanisme directe, ja no hi ha *g*); i també gall. *lobio* 'porxo emparat' [1960], sobre el qual dono amplis detalls en la nota 5 del *DECH*, del qual ja no sabem si ve del visigòtic o del sueu (que era dialecte alt-alemany). Ultra el gallec, tenen formes anàlogues el basc *lobio* «parc où on met le bétail» i «devant de maison où on étend liitière à faire fumier» ja en Oihenart (Mitxelena, 367), i el cat. de l'alt Pallars, on hi ha *lubbja* 'graner de l'era' a la Vall d'Àneu (Krüger, *HPyr.* A I, 90, C II, 233), que almenys en aquesta acc. deu venir d'aquest germanisme més aviat que de *LLIVIA*: fonèticament no hi ha dificultat, sigui *LAUB-* o *LOB-* el vocalisme etimològic, car hi ha metafoia, com en *nòvia* > *núvia*.

La manca de diftong tant en basc com en gallec, sense ser terminant en el sentit de postular un ètimon sense diftong, sembla tanmateix indicar-ho i per tant es podria usar en la disputa que sostenen els germanistes sobre si pertany a l'arrel de l'al. *laub* o a la del gòt. *luftus*. De tota manera també és un fet que l'existència de formes etimològiques en *AU* està provada per la presència de *LAUBJA* en glosses del S. IX (Kluge, *ARom.*, l. c.) i pel finès *laupjo* 'sostre intern', manllevat del proto-germànic.

Italianisme arquitectònic, després aplicat al centre de reunió dels francmaçons, és *lògia*.

DERIV.: *Llotgeta* (1585) mall., *llongeta* 'espècie de porxet' mall. segons es dedueix de l'explicació d'*A-MALcover*: «carrera: *llonjeta* o acera que fan les cases de fora vila, a la fatxada, per defensar de l'homitat les parets i per embelliment de la casa» (BDLC IV, 376). *Avantllojta*. *Logis* (*Curial*, *NCl.* II, 82) gallicisme intolerable, del fr. *logis* 'casa, habitança'.

Allotjar, en pendre's el mot del fr. *loger* fou confós popularment amb el parònim català *alleujar* 'suavitzar, fer suportar' (que també coincidia força pel sentit, prenent-lo amb el matís 'rellevar el viatger de la seva fatiga'), i així és com de primer apareix sempre en la forma *alleujar* [ja c. 1400, judicant per *alleujament*, infra], el verb és ja freqüent a mj. S. xv, i que tenia verament diftong *eu* ho mostren les rimes: «si l'apetit rahanable s'agreuja / del cobejós seguir, no 's maraveylla: / car tant com pot, per delit, aparella / que l'arma i cors en mal hostal *alleujas*», Ausiàs, LXXXVII, 12d (freqüent en Ausiàs), també XLV, 38; XCII, 77; CXVII, 208; sempre amb el sentit d'«allotjar, albergar» (en l'últim 'allotjar-se', 'estar') (amb ineptes notes i definicions d'APagès en el gloss. de la seva edició).